משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר זרעים

עיקר תוספות יום טוב על משנה חלה

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה חלה

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-חלה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ג 4
משנה ד 4
משנה ו 4
משנה ח 5
משנה ט 5
פרק ב 5
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ד 5
משנה ה 6
משנה ח 6
פרק ג 6
משנה א 6
משנה ב 6
משנה ג 7
משנה ו 7
משנה ט 7
משנה י 7
פרק ד 8
משנה ג 8
משנה ד 8
משנה ו 8
משנה ז 8
משנה ח 9
משנה י 9
משנה יא 10

פרק א

משנה א

א **וַאֲסוּרִין כּוּ'**. הָכִי גָּרְסִינַן בַּסְּפָרִים וּבְפֵרוּשׁ הָר"מ. אֲבָל הָר"שׁ גּוֹרֵס אֲסוּרִים בֶּחָדָשׁ מִלְּפָנֵי הָעֹמֶר וּמִלְּקַצֵּר מִלְּפָנֵי הַפֶּסַח, וְכֵן נִרְאֶה גִּרְסַת הָר"ב. וְגִרְסָא זוֹ נִרְאֵית עִקָּר, דִּלְגִרְסַת הַסְּפָרִים אֵיכָא לְמִטְעֵי דַּאֲסוּרִים לִפְנֵי הַפֶּסַח הַיְנוּ קֹדֶם הַפֶּסַח אֲבָל כְּשֶׁמַּגִּיעַ תְּחִלַּת הַפֶּסַח שָׁרֵי כּוּ', וְהָא מִלְּתָא לֵיתָא דְּמִקְרָא מָלֵא הוּא, עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הֲבִיאֲכֶם כּוּ', וְזֶה בָּרְאשׁוֹן לְחֹל הַמּוֹעֵד. הִלְכָךְ בֶּחָדָשׁ מִלְּפָנֵי הָעֹמֶר גָּרְסִינַן. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ב בְּגְמָרָא מְנָחוֹת דַּף ע"א, מִדִּכְתִיב בַּשָּׁדֶה, עַד שֶׁיִּהֵא נִקְלָט וְנִשְׂרָשׁ בַּשָּׂדֶה. וְהַךְ קְרָא בִּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם כְּתִיב, וְאַזְרִיעַת הָעֹמֶר קָאֵי, דִּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם לֹא שָׁרֵי לַמִּקְדָּשׁ, אֶלָּא תְּבוּאָה דְּשָׁרֵי עֹמֶר לְהֶדְיוֹט שָׁרֵי שְׁתֵּי הַלֶּחֶם לַמִּקְדָּשׁ. רַשׁ"י:

ג **הַנּוֹדָר מִן הַפַּת**. כֵּן הַנָּסְחָא בַּסְּפָרִים. וּפְלִיגִי רַבָּנָן אַדִּיוּקָא דְּרַבִּי מֵאִיר דְּאִיהוּ לֹא קָאָמַר אֶלָּא הַנּוֹדֵר מִן הַפַּת וּמִן הַתְּבוּאָה שֶׁאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא בָּהֶן. וְקָאָמְרִי רַבָּנָן דִּבְנוֹדֵר מִן הַדָּגָן נַמִי אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא בָּהֶן. וּמִלְּשׁוֹן הָר"ב מַשְׁמַע דְּגָרַס בְּדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר הַנּוֹדֵר מִן הַדָּגָן אָסוּר בְּכָל הַמִּינִים. וְהָכִי קָאָמַר רַבִּי מֵאִיר בְּמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ז' דִּנְדָרִים הַנּוֹדֵר מִן הַדָּגָן אָסוּר בַּכֹּל:

משנה ג

ד **וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן כּוּ'**. מְפֹרָשׁ בַּיְרוּשַׁלְמִי שֶׁהִקְדִּימוֹ בַּשַּׁבָּלִים:

ה **וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ**. נִרְאֶה לְפָרֵשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָר"ב פֶּרֶק קַמָּא דִּתְרוּמוֹת, מַעֲשֵׂר שֵׁנִי קָא מַשְׁמַע לָן כְּגוֹן שֶׁהִקְדִּימוֹ בַּשַּׁבָּלִים, וְכֵן מַשְׁמַע בַּיְרוּשַׁלְמִי. וְקֹדֶם שֶׁפָּדָאוֹ מָמוֹן גְּבוֹהַּ הוּא דְּהָכִי הִלְכְתָא כִּדְפָסַק בְּפֶרֶק ד' דְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְהֶקְדֵּשׁ כְּשֶׁמֵּרְחוֹ הַגִּזְבָּר וְאַחַר כָּךְ פְּדָאוֹ. וּמִשּׁוּם הָכִי פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת. וְטַעֲמָא דְּחַיָּבִים בַּחַלָּה, מִשּׁוּם דְּמִשְׁעַת הַגִּלְגּוּל הֲוֵי חִיּוּבָא דְּחַלָּה כִּדְפֵרֵשׁ רַשׁ"י וְהָר"ב בְּמַסֶּכֶת מְנָחוֹת לְעִנְיַן מוֹתַר הָעֹמֶר. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

ו אֲבָל מִשְׁנָתֵנוּ מוֹכַחַת דְּסָבְרָה דְּלֹא בָּעִינַן וְעוֹד, דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי לֹא הָוָה לֵיהּ לְמִתְנֵי פָּחוֹת, וְכֵן כָּתַב הָר"שׁ דִּמְצֻמְצָמִים חַיָּב. וּפְלָגְתָּא דְּתַנָּאֵי הוּא בְּפֶרֶק קַמָּא דְּעֵדֵיוֹת, וְשָׁם פּוֹסֵק הָר"ב כַּחֲכָמִים דְּסָבְרֵי דַּחֲמִשָּׁה רְבָעִים חַיָּבִים. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז **וְהַמְדֻמָּע**. לְפִי מַה שֶּׁאָכְתֹּב בְּסוֹף פִּרְקִין דִּדְמוּעַ דְּרַבָּנָן, מַתְנִיתִין בְּחַלָּה בַּזְּמַן הַזֶּה דְּרַבָּנָן, דְּאִי לָאו הָכִי לֹא אָתֵי דְּמוּעַ דְּרַבָּנָן וּפְקַע חִיּוּבָא דְּחַלָּה דְּאוֹרַיְתָא. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

ח **חַלּוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נָזִיר**. וְלֹא יָדַעְתִּי טַעַם לַדָּבָר לָמָּה קָרֵי לְשֶׁל תּוֹדָה חַלּוֹת וּלְשֶׁל נָזִיר רְקִיקִים, הֲוֵי לֵיהּ לְמֵימַר חַלּוֹת וּרְקִיקֵי תּוֹדָה וְנָזִיר, דִּשְׁתֵּיהֶן בִּשְׁנֵיהֶם. וְנִרְאֶה לִי לְיַשֵּׁב

קְצָת, דִּלְהָכִי קָאָמַר בְּלָשׁוֹן דִּצְרִיכִין לְפָרֵשׁ דִּתְנָא הַךְ וְהוּא הַדִּין לְאִידָךְ, דְּהָא קְרָאֵי מוֹכְחֵי דִּכְתִיבֵי חַלּוֹת וּרְקִיקִים בְּתַרְוַיְהוּ, כִּי הֵיכִי לְגַלָּאֵי אַרִישָׁא דְּתִהְיֶה מִתְפָּרֶשֶׁת נַמִּי בִּכְהַאי גַּוְנָא דִּמְעִסָּה וְהוּא הַדִּין חֲלִיטָה, וְכֵן אִיפְּכָא, דִּתְרֵי תַּנָּאֵי נִינְהוּ כִּדְכָתַב הָרַ"ב:

משנה ח

ט וְהָרַ"מ מְפָרֵשׁ עֵרוּבֵי תְחוּמִין וּמַשְׁמַע לְכְאוֹרָה דְּאָתֵי לְמַעֵט עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת שֶׁאֵין מְעָרְבִין אֶלָּא בַּפַּת. אֲבָל כִּי דַיְקַת בָּהּ לֵיתָא דְּהָא טַעֲמָא דִּכוּלְּהוּ מִשּׁוּם דִּכְשֶׁהֲרוֹעִים אוֹכְלִים מִמֶּנָּה הֲוֵי פַּת. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

י וְכֻלָּב מִין חַיָּה, כְּדִבְרֵי תַּנָּא קַמָּא סוֹף פֶּרֶק ח' דְּכִלְאַיִם:

משנה ט

יא וְקַשְׁיָא לִי דְּהָא אַף לְמַאן דְּאָמַר חֲצִי שִׁעוּר דְּרַבָּנָן לֹא בְּחִנָּם הִיא שְׁנוּיָה, דְּנוֹקִים לַהּ מִדְּרַבָּנָן, דְּהָא הָכִי נַמִּי תָּנֵי רְחִיצַת יָדַיִם דְּלָאו דְּאוֹרַיְתָא אֶלָּא מִשְּׁמֻנָּה עָשָׂר דָּבָר, וְאַף דְּמוּעָט הוּא מִדְּרַבָּנָן. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב וְעַיֵּן עוֹד:

יב כְּלוֹמַר דְּאִי אֵין שְׁיָרִים אֵין כָּאן רֹאשִׁית. וּלְשׁוֹן הַגְּמָרָא בְּפֶרֶק רֹאשִׁית הַגֵּז, רֹאשִׁית שְׁשִׁיֶּרֶיהָ נִכְרִין:

פרק ב

משנה ב

א **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵימָתַי**. כָּתַב הָרַ"מ וּכְבָר בֵּאַרְנוּ כִּי בְּכָל מָקוֹם שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵימָתַי שֶׁהוּא מְבָאֵר לְמִי שֶׁקָּדַם לוֹ וְאֵינוֹ חוֹלֵק עָלָיו. וְהָרַ"ש כָּתַב דִּבְפֶרֶק קַמָּא דְּגִטִּין מוּכָח דִּפְלִיגִי. וְעַיֵּן שָׁם בַּתּוֹסָפוֹת דְּהָא דְמוּכָח מִנַּיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר אֵימָתַי שֶׁבָּא לַחֲלֹק, בְּרֵירָתָא הִיא וְלֹא מִשְׁנָתֵנוּ:

משנה ג

ב וּפֵרֵשׁ הָרַ"ש בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי בְּרִחוּק אַרְבָּעָה מִילִין. וְכֵן כָּתַב הָרַ"מ. וְכָתַב דְּהַיְנוּ דַּוְקָא לְפָנָיו, אֲבָל לְאַחֲרָיו אֵין מַטְרִיחִין אוֹתוֹ כְּלָל אֲפִלּוּ בְּשִׁעוּר מָעָט. אֲבָל בְּחִבּוּרוֹ אֵינוֹ מְחַלֵּק כְּלָל בֵּין לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, וּכְפֵרוּשׁ רַשְׁ"י חֻלִּין דַּף קכ"ג:

ג כֵּן פֵּרֵשׁ הָרַ"שׁ, וְאֵין לַשָּׁמַיִם חֵלֶק בָּהּ. וְאִית סְפָרִים דְּגָרֵיס בִּשְׁלִשְׁתָּן לַשֵּׁם:

משנה ד

ד **מִצְרָפָן**. טַעֲמָא מִפְּרֵשׁ בַּבְּרַיְתָא הֵבִיאָהּ הָרִי"ף בְּפֶרֶק אֵלּוּ עוֹבְרִין, דִּכְתִיב (בְּמִדְבַּר טו) וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ חַלָּה תָּרִימוּ, וּפֵרֵשׁ הָרַ"ן אַלְמָא דְּזִמְנִין דְּלֹא מְחַיֵּב מֵעִסָּה וּמְחַיֵּב בָּתַר הָכִי דַּהֲוֵי לֶחֶם, וְהַיְנוּ עַל יְדֵי צֵרוּף סַל:

משנה ה

ה גְּמָרָא בְּפֶרֶק ב' דְּקִדּוּשִׁין דַּף מ"ו. וּפָרִיךְ וְתֶהֱוֵי תְּרוּמָה וְיַחֲזֹר וְיִתְרֹם. מִי לֹא תְנַן (דְּמַאי פֶּרֶק ה מִשְׁנָה י) מַשְׁאִינוֹ נָקוּב עַל הַנָּקוּב תְּרוּמָה וְיַחֲזֹר וְיִתְרֹם. וּמְשָׁנֵי הָא אוֹקִימְנָא בִּתְרֵי מָנֵי (חַד נָקוּב וְחַד לֹא) צָאֵית, בְּחַד מָנָא לֹא צָאֵית, כְּגוֹן חַלַּת קֶמַח עַל קֶמַח:

ו **וְתִתֵּן לַאֲחֵרִים**. שֶׁהָאֲחֵרִים הָעוֹשִׂין כֵּן עַל פִּי הוֹרָאָתוֹ הֲרֵי הֵם שׁוֹגְגִין וְלֹא מְזִידִין, שֶׁזָּקֵן זֶה לֹא קָטַל קַנְיָא בְּאַגְּמָא הֲוָה אֶלָּא חָכָם הָיָה, שֶׁכֵּן זָקֵן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ חָכָם כְּמַאֲמָרָם בְּוָהַדַּרְתָּ פְּנֵי זָקֵן [קִדּוּשִׁין לב:]

משנה ח

ז **שֶׁלֹּא הוּרְמָה חַלָּתָהּ**. כְּדֵי לְהַפְרִישׁ מִן הַחִיּוּב עַל הַחִיּוּב. הָרַ"שׁ:

ח כְּלוֹמַר אַף עַל פִּי שֶׁהִיא פְּחוֹת מִכַּבֵּיצָה הֲרֵי הִיא מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה, וּכְדִתְנַן בְּרִישׁ פֶּרֶק ב' דְּטָהֳרוֹת, וְשָׁם אַאֲרִיךְ בָּזֶה בְּסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ג

משנה א

א **וְתַטְמְטֵם בַּשְּׁעוֹרִים**. וְהַכֻּסְמִין כַּחִטִּין. וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל וְשִׁיפּוֹן כַּשְּׁעוֹרִים. הָרַ"ם:

ב וּלְפִי זֶה לְשׁוֹן מַטְמֵטֵם הוּא מִלְּשׁוֹן אֲרַמִּי, כְּמוֹ טַמּוֹנוּן פְּלִשְׁתָּאֵי בְּפָרָשַׁת תּוֹלְדוֹת. וְיוֹתֵר נִרְאֶה לִי מַה שֶּׁכָּתַב הָרֹא"שׁ לְפִי שֶׁאֵין עִסַּת הַשְּׁעוֹרִים נִדְבֶּקֶת יָפֶה, לְפִיכָךְ נִקְרֵאת לִישָׁתָהּ טְמְטוּם:

ג וְאַף עַל גַּב דְּחַלָּה זוֹ לֹא הֲוֵי מֻקָּף לַקֻּמַּח הַמִּתְעָרֵב בָּעִסָּה אַחַר כָּךְ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דַּהֲוֵי עִקַּר הָעִסָּה מֻקָּף סַגֵּי בָּהְכִי. הָרַ"שׁ:

משנה ב

ד **סְפֵק**. הַיְנוּ סְפֵק טֻמְאָה לְחֻלִּין, דְּהָא עַד שֶׁלֹּא גִּלְגְּלָה אַכַּתִּי לָאו טְבוּלָה לְחַלָּה נִינְהוּ. הָרַ"שׁ:

ה וּמַשְׁמַע דְּאִי לָאו הָכִי הֲוֵי אָסוּר לַעֲשׂוֹת בְּטֻמְאָה אֲפִלּוּ לְחֻלִּין שֶׁעֲדַיִן אֵינָם טְבוּלִים לְחַלָּה. טַעֲמָא דְּמִכָּל מָקוֹם סוֹפוֹ לָבֹא לִידֵי חִיּוּב חַלָּה וּלְפִיכָךְ אָסוּר לְטַמְּאוֹ בְּיָדַיִם. וּלְדִבְרֵי הָרַ"מ אֲפִלּוּ לְגָרֹם נַמִּי אָסוּר:

ו מְפֹרָשׁ בַּגְּמָרָא נִדָּה דַּף ז' כָּל שֶׁנִּדְאוֹ מְטַמֵּא חֻלִּין גָּזְרוּ עַל סְפֵקוֹ מִשּׁוּם חֻלִּין הַטְּבוּלִין לְחַלָּה, לַאֲפוּקֵי טְבוּל יוֹם, כֵּיוָן דְּלֹא מְטַמֵּא וַדָּאוֹ חֻלִּין, לֹא גָּזְרוּ עָלָיו מִשּׁוּם חֻלִּין הַטְּבוּלִין לְחַלָּה:

ז לְפִי לְשׁוֹן הַגְּמָרָא שָׁם, חֲלִּין הַטְּבוּלִים לְחַלָּה כְּחַלָּה דְּמִי, וְאָסוּר לִגְרֹם טֻמְאָה לְחַלָּה, אִם כֵּן אָסוּר לִגְרֹם לָהּ טֻמְאָה, כָּל שֶׁכֵּן לְטַמְּאָהּ בַּיָּד:

משנה ג

ח אַף עַל גַּב דִּבְפֶרֶק ב' מִשְׁנָה ו' דָּרִישׁ לֵיהּ, הָא אָמְרִינַן בִּמְנָחוֹת דַּף ס"ז דִּתְרֵי עֲרִיסוֹתֵיכֶם כְּתִיבִי. וְהַר"מ הֵבִיא סִפְרִי, תְּרִימוּ תְרוּמָה, אֶת שֶׁמּוּרָם מִמֶּנּוּ קֹדֶשׁ וְהַנִּשְׁאָר חֹל, וְלֹא שְׁנֵיהֶם קֹדֶשׁ:

משנה ו

ט **נַעֲשֵׂית**. הַיְנוּ נִתְגַּלְגְּלָה בַּחִטִּים וְנִטַּמְטְמָה בַּשְּׂעוֹרִים. הָר"מ:

י וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת בְּרֵישׁ דְּמַאי, יֵשׁ לוֹמַר דִּלְהָכִי מוֹכָרָם לַכֹּהֵן, מִשּׁוּם דַּהֲוֵי דָּבָר מְרֻבֶּה, אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר אֶחָד מִמַּאָה. עוֹד יֵשׁ לוֹמַר דְּהָכָא עִסָּה בְּחֶזְקַת פְּטוּרָה קַיֶּמֶת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן פֵּרוֹת שֶׁל עַם הָאָרֶץ דִּבְחֶזְקַת חַיָּבִים הֵן. וּכְהַאי גַּוְנָא מָצִינוּ בַּגְּמָרָא דְּחֻלִּין פֶּרֶק י' לְעִנְיַן מָמוֹנָא:

יא **אַחַר הַקְּרִימָה**. לְכְאוֹרָה דָּוְקָא הָכָא פָּלֵיג. וְכֵן הוּא בַּיְרוּשַׁלְמִי. אֲבָל לְהָר"ם בְּשֵׁם סִפְרִי מַשְׁמַע דִּבְכָל חַלָּה קָאָמַר שֶׁזֶּה גְּמַר מְלַאכְתָּהּ. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ט

יב **מוֹצִיא תְּרוּמָה**. וּבְלִי סָפֵק שֶׁיָּכוֹל לַחֲזֹר וְלִקַּח וְלִקָּנוֹת מִן הָעֲנִיִּים זֵיתֵי נִקּוּף הַמְעֹרָבוֹת עַל הַדֶּרֶךְ שֶׁנִּזְכַּר בְּפֵאָה מִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ה'. הָר"מ:

יג וְהַר"שׁ נִסְתַּפֵּק אִם יִתֵּן לוֹ בְּחִנָּם אוֹ שֶׁמּוֹכֵר לוֹ הַיֶּתֶר לְפִי חֶשְׁבּוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי רֵישׁ דְּמַאי:

משנה י

יד וּלְפִי זֶה דַּוְקָא טָבוּל לִתְרוּמָה גְּדוֹלָה, אֲבָל בְּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן הַטָּבוּל לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר לֹא. וּמִיהוּ הַתּוֹסָפוֹת הֵבִיאוּ בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי טַעַם אַחֵר, מִשּׁוּם דַּהֲוֵי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין וַאֲפִלּוּ בְּאֶלֶף לֹא בָּטִיל. וְכָתְבוּ דְּמִכָּל מָקוֹם אִיצְטְרִיךְ לְטַעֲמָא דְּכֻהֲתֵרוֹ כוּ' מִשּׁוּם דְּמִטַּעַם דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין לֹא בָּטִיל. וְכֵן הָיָה נָאֶסַר אֶלָּא כְּשֶׁהַבָּעָלִים בָּעִיר, שֶׁיְּכוֹלִים לְהַפְרִישׁ, אֲבָל כְּשֶׁאֵינָם בָּעִיר אַף שֶׁיָּכוֹל לֵילֵךְ לִמְקוֹמָם, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ טֹרַח וְהוֹצָאָה הֲוֵי כְּאֵין לוֹ מַתִּירִין:

טו **וְשֶׁלֹּא בְמִינוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם**. דְּלֹא אָמְרוּ דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין אֲפִלּוּ בְּאֶלֶף לֹא בָּטִיל אֶלָּא בְּמִינוֹ:

פרק ד

משנה ג

א **וְקַב אֹרֶז וְכוּ'**. יְרוּשַׁלְמִי אִלּוּ תְּנַן אֹרֶז וְלֹא תְּנַן תְּרוּמָה, הֲוָה אָמְרִינַן אֹרֶז עַל יְדֵי שֶׁאֵינוֹ מִמִּינוֹ אֵינוֹ מִצְטָרֵף. וְאִלּוּ תְּנֵי תְּרוּמָה וְלֹא תְּנֵי אֹרֶז, הֲוָה אָמֵינָא תְּרוּמָה עַל יְדֵי שֶׁאֵין נִגְרָרֶת אֵינוֹ מִצְטָרֵף, כְּלוֹמַר אֹרֶז נִגְרָר כְּדִתְנַן לְעֵיל דְּאִם יֶשׁ בּוֹ טַעַם דָּגָן חַיָּב בַּחַלָּה. הָרַ"שׁ:

ב **בָּאֶמְצַע**. נוֹשֵׂךְ זֶה בָּזֶה. הָרַ"מ וְהָרַ"שׁ:

משנה ד

ג כָּךְ מְפֹרֶשׁ בַּיְרוּשַׁלְמִי מִכֹּחַ קֻשְׁיָא, דִּכְמוֹ דְּחִטִּין וְכֻסְּמִין שֶׁהֵן שְׁנֵי מִינִים עַל יְדֵי שֶׁהֵן דּוֹמִין מִצְטָרְפִין, חָדָשׁ וְיָשָׁן לֹא כָּל שֶׁכֵּן. וְאִסּוּרָא דְּאֵין תּוֹרְמִין מִן הֶחָדָשׁ כּוּ' תְּנַן לַהּ בְּמִשְׁנָה ה' פֶּרֶק קַמָּא דִּתְרוּמוֹת:

ד דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי תִּקְשֶׁה דִּידֵיהּ אַדִּידֵיהּ מִמִּשְׁנָה ג' פֶּרֶק ב'. יְרוּשַׁלְמִי:

משנה ו

ה וְתֵימַהּ לְפֵרוּשׁוֹ דַּהֲרֵי וַדַּאי לֹא הֻפְרְשָׁה הַחַלָּה, שֶׁהֲרֵי עֲדַיִן לֹא נִתְחַיְּבָה בַּחַלָּה כְּשֶׁהָיְתָה הַתְּבוּאָה בְּיַד עַם הָאָרֶץ, וּמַאי סְפֵק חַלָּה אִיכָּא. וְהָרַ"שׁ כָּתַב זֶה לְשׁוֹנוֹ, תֵּימַהּ, דִּבְלוֹקֵחַ עִסָּה אוֹ לֶחֶם מֵעַם הָאָרֶץ, הֵיכָן מָצִינוּ דְּנֶחְשְׁדוּ עַמֵּי הָאָרֶץ עַל הַחַלָּה, וַהֲלֹא לֹא נֶחְשְׁדוּ אַתְּרוּמָה גְּדוֹלָה, וּמַאי שְׁנָא חַלָּה, דְּהָא דְּנֶחְשְׁדוּ עַל הַמַּעֲשֵׂר מִשּׁוּם דְּסָבְרִי דְּלֹא הֲוֵי בְּמִיתָה כּוּ', וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּחַלַּת דְּמַאי הַיְנוּ שֶׁלְּקַח תְּבוּאָה מֵעַם הָאָרֶץ וּטְחָנָהּ וַאֲפָאָהּ וְהוֹצִיא מִמֶּנָּה חַלָּה, וְהַחַלָּה אָסוּרָה לַכֹּהֵן עַד שֶׁיַּפְרִישׁ מִמֶּנָּה מַעֲשֵׂר וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר כְּדִין דְּמַאי כּוּ', וּבְאוֹתוֹ תִּקּוּן מַנִּיחַ לְהָיוֹת מַפְרִישׁ עָלֶיהָ כּוּ'. וְעַיֵּן עוֹד. וְהַתּוֹסְפוֹת חָדָשִׁים מְיַשֵּׁב מִלַּת דְּמַאי, תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי שֶׁבְּיַד כֹּהֵן, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ וַדַּאי תְּרוּמָה חַיָּב לְהַפְרִישׁ מִמֶּנָּה חַלָּה. וְכֵן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁבְּיַד יִשְׂרָאֵל, דְּקַיְמָא לָן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה לְרַבִּי מֵאִיר דִּסְבִירָא לֵיהּ מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא, אֲבָל בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי הֲוָה סָפֵק:

משנה ז

ו וְטַעֲמָא מְפֹרֶשׁ בַּיְרוּשַׁלְמִי, לְפִי שֶׁהָיָה דָּוִד מַנִּיחַ סְפָרֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמְכַבֵּשׁ סְפָרֵי חוּצָה לָאָרֶץ, אֲבָל אִלּוּ כָּבַשׁ כָּל אֶרֶץ כְּנַעַן לִגְבוּלוֹתֶיהָ וְאַחַר כָּךְ כָּבְשָׁן הָיָה כִּבּוּשׁוֹ כְּמוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְכָל דָּבָר. וּמְפֹרָשׁ הָרַ"מ כֵּיוָן שֶׁהָיָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְעַל פִּי בֵית דִּין הַגָּדוֹל הָיָה עוֹשֶׂה, שֶׁאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הוּא מִכִּבּוּשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אוֹ נָבִיא מִדַּעַת רֹב יִשְׂרָאֵל, וְאִם יָחִיד אוֹ שֵׁבֶט כָּבְשׁוּ אֲפִלּוּ בָּאָרֶץ שֶׁנִּתְּנָה לְאַבְרָהָם אֵינָהּ נִקְרֵאת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּדֵי שֶׁיִּנָּהֲגוּ בָהּ כָּל הַמִּצְוֹת:

ז **שְׁתֵּי חַלּוֹת.** וְלֹא מָצִינוּ בִּתְרוּמָה שֶׁיֹּאמְרוּ לְהַפְרִישׁ שְׁתֵּי תְרוּמוֹת, מִשּׁוּם דִּבְחַלָּה יֵשׁ לָחוּשׁ יוֹתֵר שֶׁלֹּא תִשְׁתַּכַּח תּוֹרַת חַלָּה, מִשּׁוּם דְּשַׁיְכָא בְּכָל אָדָם הַמְגַלְגֵּל עִסָּתוֹ, אֲבָל תְּרוּמָה אֵין רְגִילִין בָּהּ אֶלָּא בַּעֲלֵי קַרְקָעוֹת וּמְמָרְחֵי תְּבוּאוֹת. תּוֹסָפוֹת:

ח פֵּרוּשׁ שֶׁחַכְמֵי הַמִּשְׁנָה בִּימֵי הַבַּיִת גָּזְרוּ טֻמְאָה עַל אֶרֶץ הָעַמִּים בִּימֵיהֶם, מִשּׁוּם שֶׁהָעַמִּים הָהֵם לֹא יָדְעוּ בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ וְלֹא חָשְׁשׁוּ לְקִבְרֵי מְתֵיהֶם בְּמָקוֹם מְיֻחָד כַּאֲשֶׁר בְּיָמִים אֵלֶּה, אִם כֵּן הָיָה כָּל אַרְצָם סְפֵק קֶבֶר וּמְטַמֵּא טֻמְאַת בֵּית הַפְּרָס. עַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה (סִימָן שסט סְעִיף ב) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, וְכָל אֶרֶץ הָעַמִּים כו' פֵּרוּשׁ בִּזְמַן שֶׁהָיָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּטָהֳרָה הָיָה אָסוּר לַכֹּהֵן לֵילֵךְ (אוֹ לְהוֹצִיא טָהֳרוֹת) מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ הָעַמִּים שֶׁהָיָה חוּצָה לָאָרֶץ, שֶׁהָיוּ הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים קוֹבְרִים מְתֵיהֶם בְּכָל מָקוֹם:

משנה ח

ט וּבְדִין שְׁלִישִׁי פֵּרֵשׁ שֶׁאֶרֶץ הָעַמִּים טְמֵאָה מַמָּשׁ. וְעַיֵּן לְקַמָּן מִשְׁנָה י':

י וְאַף בַּמְקוֹמוֹת שֶׁכָּבְשׁוּ עוֹלֵי בָבֶל אֵינָהּ מִן הַתּוֹרָה, וַאֲפִלּוּ בִּימֵי עֶזְרָא דְּרִשִׁינַן בְּבֹאֲכֶם בְּבִיאַת כֻּלְּכֶם וְלֹא בְּבִיאַת מִקְצַתְכֶם (וַאֲפִלּוּ הָכִי אֵין צָרִיךְ אֶלָּא חַלָּה אַחַת הוֹאִיל וְאֵין הָאָרֶץ טְמֵאָה. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב):

יא וְדָבָר תָּמוּהַּ, דְּמַאי שְׁנָא מִדִּין הַשְּׁלִישִׁי דְּכָתַב בּוֹ אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה (וְאֶפְשָׁר לְהַגִּיהַּ טְהוֹרָה בִּמְקוֹם טְמֵאָה). תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב וְעַיֵּן עוֹד:

יב **אֵין לָהּ שִׁעוּר.** וּבְסִימָן שכ"ב כָּתַב הָרַמְ"א דְּבַזְמַן הַזֶּה אֵין מַפְרִישִׁין רַק חַלָּה אַחַת וּבְלֹא שִׁעוּר. וְנוֹהֲגִין לִטֹּל כַּזַּיִת. תּוֹסָפוֹת חֲדָשִׁים:

יג וְרֵישָׁא וּטְבוּל יוֹם אוֹכְלָהּ מוֹקֵי לַהּ הָר"ב בְּטָבַל לְקָרְיוֹ. וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק הַהּ אִסּוּרָא דְּזָבִים כו' בְּמַאי מוֹקִים לַהּ, אִי בִּדְלֹא טָבְלֵי פְּשִׁיטָא, הַשְׁתָּא בַּעַל קֶרִי שֶׁאֵין טֻמְאָתוֹ חֲמוּרָה קָאָסְרֵי בְּשֶׁאֵינוֹ טָבוּל, כָּל שֶׁכֵּן הַנֵּי כו'. וְאִי בְּדְטָבְלֵי נַמִּי אָסְרֵי קָשֶׁה, מַאי שְׁנָא דְּגַבֵּיהוּ אָסְרֵי בִּדְטָבְלֵי וְלֹא כֵן בְּבַעַל קֶרִי, וַהֲלֹא שְׁנֵיהֶם צְרִיכִים הַעֲרֶב שֶׁמֶשׁ. וְשֶׁמָּא יֵשׁ לוֹמַר הוֹאִיל וְטֻמְאָתָן חֲמִירֵי הֶחְמִירוּ לֶאֱכֹל אַף חַלַּת חוּץ לָאָרֶץ הָרִאשׁוֹנָה עַד שֶׁיַּעֲרִיב שִׁמְשָׁן. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב וְעַיֵּן עוֹד:

משנה י

יד נִרְאֶה דְּלֹא קַשְׁיָא דְּאַף הָר"מ לֹא קָאָמַר אֶלָּא בְּמִי שֶׁלֹּא קִבֵּל עָלָיו דִּבְרֵי חֲבֵרוּת לְעָנְיַן טֻמְאָה וְטָהֳרָה, וְזֶה אֲפִלּוּ בְּתַלְמִיד חָכָם כְּמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ב' דְּדְמַאי, וּלְמִי שֶׁלֹּא קִבֵּל עָלָיו קָרֵי לֵיהּ עַם הָאָרֶץ בְּהַהִיא מַתְנִיתִין. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

טו וּלְעֵיל בְּמִשְׁנָה ח' בַּדִּין הַשְּׁלִישִׁי מְפָרֵשׁ דְּטֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים הִיא טֻמְאָה יְדוּעָה, דְּדָוְקָא אוֹתוֹ חֵלֶק שֶׁלֹּא כָּבְשׁוּ עוֹלֵי בָבֶל מִקְרֵי טֻמְאָה שֶׁאֵינָהּ יְדוּעָה, וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּאַף עַל גַּב

דִּכְשֶׁהָיָה בְּאֶרֶץ הָעַמִּים הַוְיָא טֻמְאָה יְדוּעָה וְנִשְׁרָפֶת, מִכָּל מָקוֹם כְּשֶׁהוּבְאָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִקְרֵי אֵינָהּ יְדוּעָה, דְּלָאו כֻּלֵּי עַלְמָא יָדְעֵי מֵאֵיזֶה מָקוֹם הוּבֵאת, אִם מֵאֶרֶץ הָעַמִּים אִם מֵהָאֶרֶץ שֶׁלֹּא כָבְשׁוּ עוֹלֵי בָבֶל. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה יא

טז **וְלֹא קִבְּלוּ**. וּבַיְרוּשַׁלְמִי פְּרֵיךְ אַמַּאי לֹא קִבְּלוּ, וְהָתְנַן בְּמָנְחוֹת שֶׁאִם הֵבִיא קֹדֶם לִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם כָּשֵׁר. וּמְשָׁנֵי שַׁנְיָא הִיא שֶׁהַדָּבָר מְסֻיָּם שֶׁלֹּא יִקָּבַע הַדָּבָר חוֹבָה, מִפְּנֵי שֶׁאֲנָשִׁים גְּדוֹלִים הָיוּ וְיִסְמְכוּ עֲלֵיהֶם. אִי נַמִּי מִשּׁוּם דְּמַנְכְּרָא מִלְּתָא טוּבָא. עַד כָּאן הָרַ"שׁ:

יז **וְלֹא קִבְּלוּ**. בַּיְרוּשַׁלְמִי פְּרֵיךְ וְלֹא תְנַן בְּסוֹף פֶּרֶק ג' דִּתְמוּרָה וְאִם בָּאוּ תְּמִימִים יִקָּרְבוּ וּמְשָׁנֵי שַׁנְיָא הוּא שֶׁהַדָּבָר מְסֻיָּם, שֶׁלֹּא יִקָּבַע הַדָּבָר חוֹבָה כַּנִּזְכָּר לְעֵיל. וְעַיֵּן בַּגְּמָרָא דִּתְמוּרָה סוֹף פֶּרֶק ג':

יח **שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם**. וּמִכָּל מָקוֹם תְּרוּמָה אֵין מְבִיאִין מִסּוּרְיָא, דְּבַתְּרוּמָה חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא יִהְיוּ הַכֹּהֲנִים מְרַדְּפִים אַחֲרֶיהָ וְיֵצְאוּ לְחוּצָה לָאָרֶץ, אֲבָל הַבִּכּוּרִים הַבָּעָלִים מְחֻיָּבִים לַהֲבִיאָם לִירוּשָׁלַיִם: